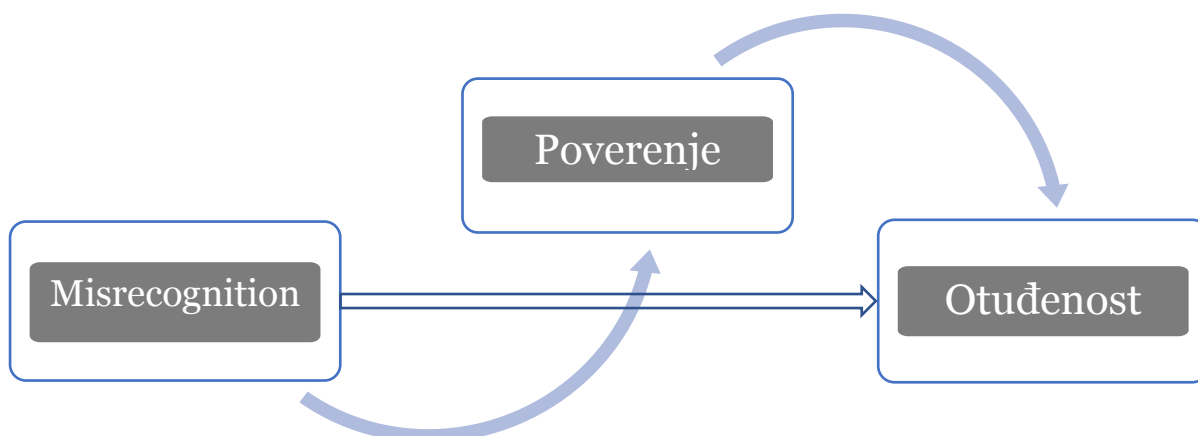

REZULTATI PROJEKTA MISRECOGNIZING MINORITIES IN EUROPE – CHALLENGES FOR INTEGRATION AND SECURITY

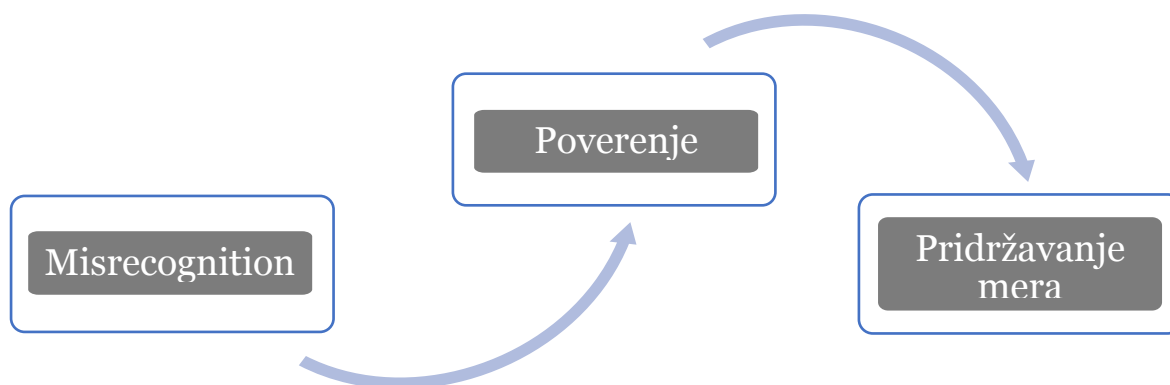
U periodu januar 2019. – april 2021. sproveden je projekat *Misrecognizing minorities in Europe – challenges for integration and security*, koji je finansirala Fondacija Volkswagen iz Nemačke. Projekat je sproveden u 7 zemalja Evrope (Nemačka, Francuska, Ujedinjeno Kraljevstvo, Holandija, Mađarska, Rumunija i Srbija), a bavio se iskustvima i položajem dveju manjinskih grupa: Muslimana u zemljama Zapadne Evrope i Roma u zemljama (Jugo)Istočne Evrope. Nosilac projekta u Srbiji bio je Centar za proizvodnju znanja i veština, dok su istraživački tim činili prof. dr Vladimir Mihić sa Filozofskog fakulteta u Novom Sadu i dr Tijana Karić sa Instituta za kriminološka i sociološka istraživanja u Beogradu. Ovo je najveći istraživački projekat u Srbiji koji je kao ciljnu grupu imao Rome.

Projekat je sproveden u dve faze. U prvoj fazi projekta istraživano je u kojoj meri Romi smatraju da su prihvaćeni od strane društva, kako je taj nivo prihvaćenosti povezan sa njihovim poverenjem u druge ljude i u vlasti, kao i u kojoj meri se osećaju otuđeno od ostatka društva i od vlasti. Centralni istraživački koncept bio je *misrecognition*, odnosno pripisivanje pogrešnog identiteta Romima ili odbijanje da Romi budu viđeni kao deo većinske grupe. U drugoj fazi projekta istraživana su iskustva Roma tokom pandemije COVID-19, njihov položaj, poverenje u nadležne i pridržavanje mera zaštite.

U prvoj fazi podaci su prikupljeni upitničkom metodom. U istraživanju je učestvovalo 527 Roma sa teritorije cele Srbije. Jedan od najznačajnijih nalaza jeste da je veća misrekognicija direktno povezana sa većom otuđenošću, kako od vlasti, tako i od drugih ljudi (ne-Roma). Takođe, postoji i indirektna veza, te misrekognicija dovodi do smanjenog poverenja u vlast i u druge ljude, što zauzvrat dovodi do povećane otuđenosti.

U drugoj fazi istraživanja, podaci su prikupljeni na tri načina: upitničkom metodom (203 učesnika), intervjui sa 21 osobom romske etničke pripadnosti i dvoje eksperata koji rade u romskim organizacijama i dnevničkom metodom (20 učesnika). Rezultati su pokazali da u periodu pandemije misrekognicija nije povezana direktno sa pridržavanjem mera za sprečavanje širenja bolesti, ali da postoji indirektna veza, odnosno da je veća misrekognicija povezana sa manjim poverenjem, a manje poverenje povezano sa manjim pridržavanjem

mera prevencija.

Takođe, dobijeni su bogati podaci primenom drugih metoda, od kojih će ovde biti predstavljeni samo osnovni nalazi. Pokazalo se da je zabrana kretanja tokom vanrednog stanja značajno uticala na sledeće:

a. Dostupnost institucija

„Ono što je bilo vrlo otežano, je elektronska komunikacija sa institucijama. Tamo gde je bilo elektronske komunikacije. Čak je i Nacionalna služba za zapošljavanje u jednom trenutku, imala opciju da se elektronski komunicira sa njima. To Romima nije opcija.“

b. Povećanje siromaštva

„Pa ima razlike pošto većina romske populacije nema neki poseban posao od koga mogu da prežive. Ako danas rade, danas će imati za hranu. Znam mnogo Roma koji preživljavaju od toga što sakupljaju sekundarne sirovine. A za

Mis MiE

vreme ove pandemije njima je teže nego drugim ljudima koji rade drugu vrstu poslova.“

Kada je u pitanju pridržavanje mera, većina učesnika istakla je da se pridržava mera što je više moguće, u skladu sa životnim uslovima. Međutim, i tu su nailazili na poteškoće:

„Bilo je slučajeva koje znam da neki ljudi kupe masku hiruršku koja je za jednokratnu upotrebu i koriste je mesec dana jer nemaju sredstava za drugu, a ta maska nema funkciju zaštite više.“

Posebno je izražen negativan uticaj pandemije na obrazovanje romske dece. Ispitanici su naveli da prekid nastave uživo predstavlja značajne izazove na obrazovanje njihove dece, kako zbog smanjene integracije u društvo, tako i zbog zaostajanja u postignuću. Takođe, ispitanici su navodili da oni nisu kompetentni da deci pomognu sa gradivom prilikom školovanja na daljinu, a za veliki broj njih izazove su predstavljali i životni uslovi, nedostatak tehničke opreme, nestabilan izvor interneta ili struje.

„Dakle, ne samo da utiče loše ova situacija na obrazovanje romske dece već i na integraciju Roma u društvo. U Velikom Ritu ima velik broj dece koja ne govore srpski jezik. To su mala deca. Kada ih uključimo u predškolsko obrazovanje, oni veoma brzo nauče srpski jezik. Kako će da nauče srpski jezik ako se školuju od kuće? Praktično im je trenutno onemogućeno da postanu ravnopravni članovi društva.“

„Dobro, ali uz moju podršku. Jao, teško je to bilo. Nisam ni znala odmah kako da pomognem. Četvoro dece je u pitanju, a ovaj najmlađi bio prvi razred, strašno. S druge strane, jedan televizor i jedan mobilni telefon, a njih 4. Plus, ni nemam u kući pravi radni sto za njih... Baš im je bilo teško kad se setim. Niko im ništa posebno i konkretno nije objašnjavao. Stvarno je sve drugačije kad idu u školu.“

Životni uslovi u neformalnim romskim naseljima takođe su doprineli poteškoćama u nošenju sa pandemijom. U velikom broju domaćinstava u neformalnim naseljima nema tekuće vode, stabilne struje, kanalizacije. To je predstavljalo dodatni izazov za Rome u smislu pridržavanja mera higijene i provođenja vremena tokom vanrednog stanja.

Kada je u pitanju informisanje, ispitanici su naveli da su se u najvećoj meri informisali preko organizacija civilnog društva, na internetu (društvene mreže i portali), putem televizije, od strane nadležnih (npr. Krizni štab), kao i iz zajednice. Informacije o virusu korona najčešće su delili sa bliskim osobama: prijateljima, komšijama, članovima porodice, kolegama ili drugima iz zajednice.

Mis MiE

Što se tiče poverenja u izvore i informacije o pandemiji, ispitanici su podeljenog mišljenja. Neki od njih imaju poverenja u izvore iz kojih se informišu, dok drugi nemaju poverenja u informacije koje stižu do njih.

„Na početku sam se najviše informisao na RTS-u i konferencijama koje je organizovao krizni štab i imao sam visok nivo poverenja, koje je s vremenom opadalo, imajući u vidu realno stanje u zajednici.“

Kada je u pitanju opšti pristup vlasti, odnosno nadležnih, mišljenja su takođe podeljena. Neki ispitanici smatraju da vlast radi sve što može da suzbije pandemiju, dok drugi smatraju da se ne radi dovoljno na tome.

„Šta reći? Dobro, ponekad ponekad loše, ali se trude da što bolje rade, mada su se slabo osvrnuli na romska naselja i nisu pokušali da spreče da korona uđe u naselje.“

„Sa moje tačke gledišta, vlast je veoma usmerena na pandemiju i borbu protiv iste.“

„Što se tiče mera, najsiromašniji, najugroženiji nisu imali pristup ovim merama. Jer najsiromašniji Romi u Novom Sadu, nemaju lične karte. Najsiromašniji Romi nemaju mesto prebivališta. Niko ko nema ličnu kartu i mesto prebivališta nije mogao da ostvari ovu pomoć. Opet najsiromašniji, najugroženiji kojima bi taj novac najviše trebao, nije mogao da dobije to.“

Na pitanje da li smatraju da su potrebe Roma uzete u obzir prilikom planiranja mera i politika za borbu protiv pandemije, ispitanici su istakli da smatraju da specifične potrebe Roma nisu uzete u obzir.

„Nisu mislili uopšte. Pa Romi u naseljima nemaju ni kupatila ni vodu uopšte. Većina njih. U to vreme je maska koštala 100 dinara. Odakle njima pare za to?“

„Za romsku zajednicu nisu ništa planirali, njima je i ovako teško, a sada još više. Bila je podela prehrambenih paketa i to je sve. Jednostavno to nije dovoljno, uopšte.“

Kao izvore podrške i pomoći, ispitanici su naveli Crveni krst, CPZV, Ekumensku humanitarnu organizaciju (EHO), Centar za socijalni rad, pojedince, Grad Novi Sad, UNICEF, islamsku zajednicu, Trag fondaciju, Divac fondaciju, HELP, SKRUG ligu Roma.

Zaključci:

Mis MiE

- Potrebe romske zajednice nisu uzete u obzir prilikom kreiranja anti-COVID mera, posebno životni uslovi, način života (ostvarivanje prihoda), izazovi u obrazovanju.
- Siromaštvo je povećano tokom pandemije, naročito tokom vanrednog stanja, zbog nemogućnosti kretanja i zarađivanja za život.
- Postoji značajno nepoverenje u izvore iz kojih se informišu o pandemiji i merama za borbu protiv iste.

Pozitivni aspekti koji su istaknuti su:

- Poverenje u nadležne – ispitanici su istakli da imaju poverenja u vlasti i nadležne da se bore protiv pandemije na adekvatan način.
- Rezilijentnost – konstantna marginalizacija dovela je do pojačane otpornosti Roma na društvene krize i situacije koje predstavljaju izazove kako za svakodnevni život, tako i za preživljavanje. Međutim, njihovi lični resursi ne smeju biti jedini koji su im dostupni; neophodno je da postoji sistemski pristup i da se potrebe Roma kao brojčano i sociološki značajne manjine u Srbiji uzimaju u obzir prilikom kreiranja mera i politika.